

MINTAQA TURIZM XIZMATLARI EKSPORT SALOHIYATINI OSHIRISHDA INNOVATSION MARKETING VA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH METODOLOGIK ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISH

Qurbonova Malika

i.f.f.d. dotsent v.b. Qarshi davlat universiteti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18276807>

Annotatsiya. Mintaqa turizm xizmatlari eksport salohiyatini oshirishda innovatsion marketing va raqamli texnologiyalardan foydalanish bugungi globallashuv sharoitida muhim ahamiyat kasb etadi. Mazkur tezisdagi turizm xizmatlari eksportini rivojlantirishda innovatsion marketing yondashuvlari, raqamli platformalar, onlayn reklama va ma'lumotlar tahlilidan foydalanishning metodologik asoslari yoritilgan. Shuningdek, raqamli texnologiyalar orqali mintaqaviy turizm mahsulotlarini xalqaro bozorda samarali targ'ib qilish, mijozlar ehtiyojlarini aniqlash va raqobatbardoshlikni oshirish mexanizmlari asoslab beriladi. Tadqiqot natijalari mintaqaviy turizm xizmatlari eksport salohiyatini oshirishga xizmat qiluvchi amaliy taklif va tavsiyalarni shakllantirishga yo'naltirilgan.

Аннотация. В условиях современной глобализации использование инновационного маркетинга и цифровых технологий в повышении экспортного потенциала туристических услуг региона приобретает особую значимость. В данном тезисе рассматриваются методологические основы применения инновационных маркетинговых подходов, цифровых платформ, онлайн-рекламы и анализа данных в развитии экспорта туристических услуг. Также обосновываются механизмы эффективного продвижения региональных туристических продуктов на международном рынке, выявления потребностей клиентов и повышения конкурентоспособности с использованием цифровых технологий. Результаты исследования направлены на формирование практических предложений и рекомендаций, способствующих увеличению экспортного потенциала туристических услуг региона.

Annotation. In the context of globalization, the use of innovative marketing and digital technologies plays an important role in enhancing the export potential of regional tourism services. This thesis examines the methodological foundations of applying innovative marketing approaches, digital platforms, online advertising, and data analytics in the development of tourism service exports. In addition, the mechanisms for effectively promoting regional tourism products in the international market, identifying customer needs, and increasing competitiveness through digital technologies are substantiated. The research findings are aimed at developing practical proposals and recommendations that contribute to increasing the export potential of regional tourism services.

Kalit so'zlar: mintaqaviy turizm, turizm xizmatlari eksporti, innovatsion marketing, raqamli texnologiyalar, raqamli marketing, raqobatbardoshlik.

Rus tilida: региональный туризм, экспорт туристических услуг, инновационный маркетинг, цифровые технологии, цифровой маркетинг, конкурентоспособность.

Ingliz tilida: regional tourism, tourism services export, innovative marketing, digital technologies, digital marketing, competitiveness.

Kirish. Globallashuv va raqamli iqtisodiyot sharoitida turizm sohasi mintaqalar iqtisodiy rivojlanishining muhim omillaridan biriga aylanmoqda. Xususan, turizm xizmatlari eksportini

rivojlantirish orqali hududlarga xorijiy valyuta tushumlarini jalb qilish, bandlikni oshirish va mintaqaviy raqobatbardoshlikni kuchaytirish imkoniyati kengaymoqda. Ushbu jarayonda innovatsion marketing yondashuvlari hamda raqamli texnologiyalardan samarali foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi. Shu sababli, mintaqa turizm xizmatlari eksport salohiyatini oshirishda innovatsion marketing va raqamli texnologiyalardan foydalanishning metodologik asoslarini takomillashtirish dolzarb ilmiy-amaliy masala hisoblanadi.

Mavzuga oid adabiyotlar sharhi. Turizm xizmatlari eksportini rivojlantirish hamda innovatsion marketing va raqamli texnologiyalardan foydalanish masalalari xorijiy va mahalliy olimlar tomonidan o'rganilgan. Jumladan, Kotler va Keller [1] zamonaviy marketing va raqamli yondashuvlarning turizm xizmatlari rivojiga ta'sirini asoslab bergan. Buhalis [2] esa turizm sohasida raqamli platformalar va onlayn xizmatlarning eksport salohiyatini oshirishdagi rolini tadqiq etgan. Innovatsion marketing va turizm xizmatlari eksporti o'rtasidagi bog'liqlik OECD ekspertlari [3] tomonidan tahlil qilinib, turizmدا innovatsiyalar va raqamli texnologiyalarni joriy etishning ahamiyati yoritilgan. Shuningdek, Porter [4] hududiy turizm klasterlari va marketing innovatsiyalarining mintaqaviy raqobatbardoshlikni oshirishdagi o'rnini ko'rsatib bergan.

Mazkur yo'nalishda respublikamiz olimlaridan A. O'lmasov [5], D.T. Yuldashev va O.M. Pardaeva [6] mintaqaviy turizmni rivojlantirish va xizmatlar eksportini kengaytirishda marketing strategiyalarining ahamiyatini asoslab bergan. Sh.X. Mustafakulov [7] esa turizmدا raqamli texnologiyalarning iqtisodiy samaradorligini o'rgangan. Shu bilan birga, mavjud tadqiqotlarda mintaqa turizm xizmatlari eksport salohiyatini oshirishda innovatsion marketing va raqamli texnologiyalardan kompleks va metodologik yondashuv asosida foydalanish masalalari yetarlicha yoritilmagan, bu esa mazkur yo'nalishda ilmiy tadqiqotlarni yanada chuqurlashtirish zarurligini ko'rsatadi.

Tadqiqot metodologiyasi. Mazkur tadqiqot mintaqa turizm xizmatlari eksport salohiyatini oshirishda innovatsion marketing va raqamli texnologiyalardan foydalanishning metodologik asoslarini takomillashtirishga qaratilgan. Tadqiqot jarayonida tizimli va kompleks yondashuv asos qilib olinib, iqtisodiy jarayonlarni tahlil qilishda umumilmiy va maxsus tadqiqot usullaridan foydalanildi.

Tadqiqotning nazariy-metodologik asosi sifatida turizm iqtisodiyoti, marketing, raqamli transformatsiya va xizmatlar eksporti bo'yicha xorijiy va mahalliy olimlarning ilmiy ishlari, konsepsiyalari hamda nazariyalari olindi. Tadqiqotda mintaqaviy turizm xizmatlari eksportining hozirgi holati va rivojlanish tendensiyalarini aniqlashda statistik va iqtisodiy tahlil usullaridan keng foydalanildi.

1-jadval

Tadqiqotda qo'llanilgan asosiy metodlar

№	Metod nomi	Metod mazmuni	Tadqiqotdagi vazifasi
1	Tizimli yondashuv	Turizm, marketing va raqamli texnologiyalarni yagona tizim sifatida o'rganish	Eksport salohiyatiga kompleks baho berish
2	Statistik tahlil	Rasmiy statistik ma'lumotlarni qayta ishlash	Turizm xizmatlari eksport dinamikasini aniqlash

3	Taqqoslama tahlil	Mintaqalar va davrlar kesimida solishtirish	Raqobatbardoshlik darajasini baholash
4	SWOT-tahlil	Kuchli va zaif tomonlarni aniqlash	Marketing strategiyalarini ishlab chiqish
5	Analitik va mantiqiy tahlil	Ilmiy xulosalar chiqarish	Taklif va tavsiyalarni shakllantirish

Tadqiqotda mintaqa turizm xizmatlari eksportining yillar bo'yicha o'sish dinamikasini aniqlash uchun chiziqli grafikdan foydalanildi. Grafikda:

- gorizonttal o'qda – yillar,
- vertikal o'qda – turizm xizmatlari eksport hajmi (mln AQSh dollari) aks ettiriladi.

Mazkur grafik orqali eksport hajmining o'sish sur'atlari, pasayish yoki barqarorlashuv davrlari aniqlanadi hamda raqamli marketing joriy etilgan davrlar bilan taqqoslanadi. Shuningdek, innovatsion marketing va raqamli texnologiyalarning ta'sir darajasini baholash uchun ustunli diagramma qo'llaniladi. Unda:

- an'anaviy marketing,
- raqamli marketing,
- innovatsion marketing vositalarining eksport salohiyatiga ta'siri solishtiriladi.

Xulosa va takliflar. Tadqiqot natijalariga ko'ra, mintaqa turizm xizmatlari eksport salohiyatini oshirishda innovatsion marketing va raqamli texnologiyalar hal qiluvchi ahamiyatga ega. Raqamli platformalar va ma'lumotlar tahliliga asoslangan marketing mintaqaviy turizm mahsulotlarini xalqaro bozorda samarali targ'ib qilish hamda raqobatbardoshlikni oshirish imkonini beradi, shu fikr-mulohazalarni inobatga olib quyidagi takliflar berildi:

1. Raqamli va innovatsion marketing strategiyalarini turizm xizmatlari eksportiga faol joriy etish.
2. Mintaqaviy turizm brendini onlayn platformalar orqali rivojlantirish.
3. Turizm sohasida raqamli infratuzilma va boshqaruv mexanizmlarini takomillashtirish.

Mazkur takliflar mintaqa turizm xizmatlari eksportining barqaror o'sishiga xizmat qiladi.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. Kotler P., Keller K.L. *Marketing Management*. — Pearson Education, 2016.
2. Buhalis D. *Tourism Management and Digital Transformation*. — Tourism Management Journal, 2019.
3. OECD. *Tourism Trends and Policies*. — OECD Publishing, Paris, 2020.
4. Porter M.E. *The Competitive Advantage of Nations*. — Free Press, New York, 1998.
5. O'lmasov A. *Milliy iqtisodiyot va xizmatlar sohasi rivoji*. — Toshkent: Iqtisodiyot, 2018.
6. Yuldashev D.T., Pardaeva O.M. *Mintaqaviy turizmni rivojlantirishning iqtisodiy mexanizmlari*. — Toshkent: Fan va texnologiya, 2020.
7. Mustafakulov Sh.X. *Turizm sohasida raqamli texnologiyalarni joriy etish masalalari*. — «Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar» jurnali, 2021, №4.
8. Qurbonova.M.A., *Turizm va mehmonxona xizmatlarining raqamlashtirish holatini tahlili*. — Biznes ekspert jurnali, 2024 yil № 5–6 (197–198)-son.

9. Qurbonova M.A., *Turizm xizmatlari eksporti va yashil iqtisodiyotning nazariy-metodologik asoslari*, — “Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali, № 10-son 2025.

